

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Agnieszka Dziemianowicz-Bąk

BON-XV.070.1.2025
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Łukasz Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

W związku z Pana wystąpieniem z 2 grudnia 2024 r. w sprawie ratyfikacji przez Polskę protokołu fakultatywnego do Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, uprzejmie informuję, że dotychczasowe stanowisko Polski dotyczące możliwości ratyfikacji tego protokołu jest obecnie poddawane analizie, w celu jego ewentualnej rewizji. Możliwa rewizja stanowiska wynika z faktu, że obecnie w znacznie większym stopniu niż w roku 2012, gdy Polska ratyfikowała Konwencję, znany jest przebieg postępowań skargowych przed Komitetem do spraw Praw Osób Niepełnosprawnych. Jednocześnie fakt ten spotyka się ze zgoła odmiennym niż poprzednie dwa rządy, podejściem obecnego rządu do poszanowania praw człowieka oraz instytucji prawa międzynarodowego.

Obecnie przedmiotem pogłębionych analiz jest przebieg postępowań skargowych przed Komitetem do spraw Praw Osób Niepełnosprawnych i ich skutki prawno – finansowe dla państw, które ratyfikowały protokół fakultatywny. Ze wstępnych ocen wynika, że skala postępowań przed Komitetem jest stosunkowo niewielka - do tej pory Komitet rozpoznał ponad 80 zawiadomień, z czego tylko 45 uznał za uzasadnione. Należy mieć również na uwadze, że od roku 2012 dokonana się istotna zmiana sytuacji osób z niepełnosprawnościami w Polsce, a w konsekwencji zakres ewentualnych niezgodności z Konwencją, który mógłby być przesłanką skarg, uległ zmniejszeniu. Podkreślenia w tym kontekście wymaga fakt, że spośród krajów członkowskich UE tylko dwa państwa – Polska i Holandia – nie podjęły jeszcze kroków w celu podpisania i ratyfikacji protokołu. W ostatnim czasie, w roku 2021 protokół został ratyfikowany przez Czechy, zaś w roku 2024 – przez Irlandię, a jednym z ostatnich państw w Europie, które do tej pory nie podpisało, ani nie ratyfikowało protokołu jest Białoruś.

Warto jednocześnie zaznaczyć, że w obecnym stanie prawnym brak ratyfikacji protokołu przewidującego procedurę skargową nie jest jednoznaczny z brakiem możliwości dochodzenia i egzekwowania praw gwarantowanych przez Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych. Co istotne, brak ratyfikacji protokołu w najmniejszym stopniu nie oznacza, że Polska może nie przestrzegać konwencji, bądź że może odstąpić od gwarantowania praw w niej zapisanych. Państwa mają, zgodnie z zasadą *pacta sunt servanda*, podstawową zasadą prawa międzynarodowego, obowiązek wykonywania umowy międzynarodowej, którą są związane, niezależnie od jakichkolwiek procedur kontrolnych.

Zasadę tę potwierdza art. 91 ust. 1 Konstytucji RP, który stanowi, że ratyfikowana umowa międzynarodowa, po jej ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw, jest częścią krajowego porządku prawnego i jest bezpośrednio stosowana, chyba że jej stosowanie jest uzależnione od wydania ustawy. Sam fakt nieprzystąpienia do procedury skargowej nie może stanowić podstawy stwierdzeń, że postanowienia umowy nie są przestrzegane, a wynikające z niej prawa osób indywidualnych nie są respektowane czy egzekwowane.

Procedura skargowa przewidziana przez protokół do konwencji nie byłaby jedyną dostępną osobom podlegającym jurysdykcji władz polskich w celu ochrony ich praw. Największe znaczenie dla ochrony praw człowieka, w tym praw osób z niepełnosprawnościami, ma procedura przewidziana przez Europejską konwencję o ochronie praw człowieka i wolności podstawowych. Europejski Trybunał Praw Człowieka rozpatruje skargi indywidualne na naruszenie praw człowieka, również w zakresie spraw będących przedmiotem wskazanych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, w szczególności z zakresu dyskryminacji, ochrony życia rodzinnego, ochrony na wypadek przemocy, prawa rodzinnego, świadczeń społecznych. Procedura przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka jest istotnie efektywniejsza dla skarżącego niż przewidziana w protokole skargowym do Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ponieważ:

- decyzje Trybunału to wiążące wyroki sądowe,
- realizacja wyroków monitorowana jest przez Komitet Ministrów Rady Europy,
- skarżący ma możliwość uzyskania odszkodowania (w kwocie określonej przez Trybunał) oraz zwrotu kosztów złożenia skargi.

Dalsze upowszechnianie wiedzy o tej drodze dochodzenia realizacji praw wydaje się pożądane.

Konkludując, biorąc pod uwagę wspomniane na wstępie pisma okoliczności, pragnę potwierdzić gotowość oraz chęć podjęcia działań zmierzających do podpisania i ratyfikacji wspomnianego protokołu. Równocześnie zapewniam, że kwestia realizacji praw osób z niepełnosprawnościami, w tym proceduralnych gwarancji ich realizacji, jest przedmiotem stałej uwagi mojej oraz Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych.

Z wyrazami szacunku

Agnieszka Dziemianowicz-Bąk
Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/